

Pestprotocol Basisschool Jeroen

Belang anti-pestprotocol:

1. Dit anti-pestprotocol geeft kinderen, leerkrachten en ouders duidelijkheid over hoe gehandeld wordt wanneer er gepest wordt.
2. Door dit protocol ontstaat samenwerking tussen alle betrokkenen: leerkracht, pester, gepeste, overige klasgenoten en ouders. Deze vorm van samenwerken wordt ook wel de vijfsporenaanpak genoemd.
3. Met dit anti-pestprotocol laat school zien dat pesten serieus wordt genomen en (direct) wordt aangepakt. Dit heeft als positief bij effect dat de veiligheidsbeleving van leerlingen zal toenemen.

Uitgangspunten bij ons pestprotocol:

1. Als pesten plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem op onze school zowel voor de leerkrachten als de ouders, de kinderen, de gepeste kinderen, de pesters en de 'zwijgende' groep kinderen.
2. De school heeft een wettelijke inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken. De school scheidt een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en niet wordt geaccepteerd.
3. Leerkrachten moeten alert zijn op pestgedrag in algemene zin. Indien pestgedrag optreedt, nemen de leerkrachten duidelijk stelling en ondernemen actie tegen dit gedrag.
4. Dit pestprotocol is tevens van toepassing in situaties waarbij sprake is van digipesten.

Het verschil tussen plagen en pesten:

Als je geplaagd wordt, kun je altijd terugplagen. Daar ontstaan geen problemen van. Plagen heeft geen boze intenties, plagen is voor alle partijen grappig. Om plagen kun je lachen, meerdere kinderen zijn aan de beurt. Plagen is ook meestal 1 tegen 1 en makkelijk te stoppen. Plagen vindt plaats in het zicht van de leerkracht. Bij plagen is wel een alerte houding van de leerkracht gewenst. Als dezelfde persoon lang of veel geplaagd wordt, dan kan het zijn dat de ontvanger het vervelend vindt. Dan is het pesten geworden.

Soms wordt de vraag gesteld, is het nu plagen of pesten, daar is maar 1 antwoord op. De ontvanger bepaalt of het plagen of pesten is. De zender kan het nog net zo leuk bedoeld of gezegd hebben, de ontvanger bepaalt.

Bij pesten is de sfeer juist negatief en er is sprake van meerdere kinderen tegen één persoon. Er is sprake van een machtsverschil. Het slachtoffer is onmachtig om zich tegen de sterkere partij (pestkop met meelopers) te verweren. Pesten is altijd gemeen bedoeld en het kan niet in je eentje worden gestopt. Pesten vindt stiekem plaats, achter de rug van de leerkracht om.

PLAGEN	PESTEN
Gebeurt af en toe	Gebeurt vaak en lang
Iedereen is gelijk. Eerst plaagt de één en dan plaagt de ander weer	Eén of meer kinderen spelen de baas
Het gaat heen en weer	Gaat altijd één kant op met vaak hetzelfde slachtoffer
Voor de lol	Gemene intentie
Je kunt zeggen als het vervelend wordt	Het is moeilijk of onmogelijk te stoppen
Voor iedereen is het leuk	Alleen leuk voor de pester.

Verbaal pesten houdt in dat men opmerkingen maakt over een opvallend kenmerk van het slachtoffer. Er wordt gescholden of het kan zijn dat er woordspelingen worden gemaakt op iemands naam, uiterlijk, familie of een bepaalde gewoonte. Ook het uiten van bedreigingen tegen het slachtoffer valt onder verbaal pesten. 'Wacht maar tot na schooltijd..', Het slachtoffer kan door veel opmerkingen angst worden aangejaagd.

Fysiek geweld is ook in velerlei vormen denkbaar. Het kan gaan van iemand een duw geven, aan zijn kleren trekken tot iemand slaan en schoppen.

Uitleg over rollen bij pesten:

Een *pester* pest nooit alleen. Hij is niets zonder zijn *assistent*. Iemand in de buurt waarop hij kan vertrouwen en die hem aanmoedigt in zijn gedrag.

De *meeloper* heeft niet in de gaten dat hij bijdraagt aan het pestproces. Onbewust keurt hij het gedrag van de pester en zijn assistent goed, door bijvoorbeeld te zwijgen of te lachen als er iets gebeurt. De meeloper zal zelf geen zichtbaar pestgedrag vertonen, maar verhoogt door zijn gedrag wel de status van de pester.

Het spreekwoord 'wie zwijgt stemt toe' is van toepassing op de rol van de *buitenstaanders*. Dit is de grootste groep. Deze mensen weten dat er gepest wordt, maar ze doen niets. Ze lachen niet als er iets gebeurt, maar ze zullen er ook niets van zeggen. Juist door niets te doen, tolereren ze het gedrag van de pester en zijn assistent.

Het *slachtoffer* is degene die gepest wordt. Het slachtoffer wordt vaak gesteund door een *verdediger*. De verdediger zal niet direct iets doen, maar kan - als de pesters uit de buurt zijn - een grote steun zijn voor het slachtoffer, door bijvoorbeeld te zeggen dat hij het niet zo moet aantrekken.

Hoogleraar sociologie Rene Veenstra zegt ook dat pesten alleen kan worden begrepen als **groepsproces**. De bijrollen zijn voor de assistent, de meeloper en de buitenstaander. Zij bepalen of, hoeveel en met welke gevolgen er gepest wordt (bron: Stop Pesten Nu).

Signalen voor een pestsituatie:

Het signaleren van pesten voor een leerkracht is nog niet zo eenvoudig. Pesten speelt zich af binnen een groepsproces waarvan de leerkracht zelf een deel van uitmaakt. Dit maakt het herkennen van pesten lastiger. Daarnaast kan een leerkracht gewoonweg niet alles waarnemen. Buiten het zicht om pesten leerlingen elkaar bij de kapstokken, op het schoolplein, in de gangen en niet te vergeten op sociale media. De **signaalkaart** (zie bijlage) pesten helpt bij het herkennen van pestgedrag. Afwijkend gedrag van een leerling kan wijzen op pesten. Er wordt daarom gelet op signalen van pesten zoals veel afwezig, ziek of neerslachtig zijn of plotselinge slechtere schoolprestaties.

Preventie en sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem:

Werken aan een positieve groep vergt het hele jaar door aandacht. Het hele jaar door wordt aandacht besteed aan hoe we met elkaar willen omgaan. Welk gedrag accepteren we wel en niet in de klas én in contacten op sociale media? Daarnaast wordt op school systematisch aandacht besteed aan sociaal emotioneel leren (zowel omgaan met emoties als aanleren sociale competenties). Ieder maand staat school-breed 1 sociale competentie centraal. Deze 'competentie van de maand' is zichtbaar in de school en groepen d.m.v. posters en pictogrammen. Bij het aanleren van competenties wordt onderscheid gemaakt tussen kennis, vaardigheden en houding. Naast het uur op het rooster wordt nadrukkelijk steeds door de dag heen geoefend met sociale competenties. Tijdens de lessen wordt aandacht besteed aan opkomen voor jezelf en anderen, respect hebben voor elkaar, omgaan met groepsdruk. Lessen mediawijsheid helpen onder meer de online veiligheid van leerlingen te vergroten.

Lessen en oefeningen komen uit 'Ik Jij Wij samen', 'Sociaal gedrag elke dag', groepsdynamiek oefeningen, KIJK! en SCOL.

Daarnaast volgen we de ontwikkeling van sociale competenties, welbevinden en sociale veiligheid middels het leerlingvolgsysteem SCOL (Sociale Competentie Observatie Lijst). Deze wordt door leerkrachten en door kinderen, vanaf groep 6, twee keer per jaar ingevuld. We gebruiken SCOL om:

- de ontwikkeling van sociale competenties op groeps- of op schoolniveau planmatig aan te pakken.
- met de uitkomsten van de SCOL-scores onderwijs inhoudelijk vorm te geven.
- leerlingen, die extra ondersteuning nodig hebben, snel op het spoor te zijn.
- het welbevinden en de sociale veiligheid van leerlingen te monitoren. Hiermee voldoen we aan de wettelijke eisen.

Aandacht functionarissen pesten op school

Aanspreekpunt pesten: Het aanspreekpunt waar ouders en leerlingen pesten kunnen melden is juffrouw Susanne Bakkers (IB). Zij vangt de gepeste leerling (en de ouders) op. Samen brengen ze de situatie in kaart en bekijken ze welke acties mogelijk zijn om de peestsituatie op te lossen. Daarbij kan zij kan zij ook verwijzen naar andere medewerkers binnen of buiten de school.

Pest coördinator: Gerard van Vliet (directeur). Hij coördineert het anti-pestbeleid, geeft beleidsadviezen naar aanleiding van de afhandeling van klachten en fungeert als klankbord voor collega's die vragen hebben over pesten en de aanpak ervan.

Stappenplan anti-pest protocol:

Iedere melding van pestgedrag dient serieus genomen te worden en te worden geverifieerd. Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag worden de onderstaande stappen ondernomen. Alle concrete acties en afspraken worden vastgelegd in Esis. Acties en afspraken dienen erop gericht te zijn het pesten onmiddellijk te stoppen en het gedrag te veranderen.

Stap 1

De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek met de leerling die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (de gepeste). Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en de ernst van de situatie ingeschat (is er sprake van pesten of plagen?). Indien wenselijk kan de leerkracht de ib-er op de hoogte stellen.

Het team wordt op de hoogte gesteld van het pestgedrag i.v.m. toezicht op het plein e.d.

Stap 2

De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ te stoppen. Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem, waarbij gebruik gemaakt kan worden van beschikbare methoden. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen.

Binnen één week vindt eerste evaluatie plaats. Leerkracht zal nauwkeurig observeren.

Stap 3

In geval dat ouders melding hebben gemaakt van pestgedrag wordt teruggekoppeld naar de ouders. Er worden mededelingen gedaan m.b.t. de afspraken. Met de ouders wordt afgesproken dat er na de eerste evaluatie weer contact opgenomen zal worden. Deze stap zal ook worden genomen als de leerkracht de situatie als 'ernstig' inschat (zie stap 1), zonder dat ouders melding hebben gemaakt.

Stap 4

Gesprek met pester en gepeste (leerkracht kan zelf inschatten wat het beste is: gezamenlijk of afzonderlijk). Is het gelukt om de afspraken na te komen? Zo ja: dan de afspraken handhaven/bijstellen en een volgend gesprek over twee weken.

Zo nee: analyse opstellen, waardoor het mis is gegaan. Leerkracht overlegt met het interne zorgteam, de directie wordt hierbij betrokken. MT lid maakt kenbaar dat pesten niet getolereerd wordt. Er wordt een plan van aanpak opgesteld voor de komende twee weken en een dossierhouder aangewezen. Sancties zijn mogelijk*. Deze zaken worden met de ouders gecommuniceerd.

Stap 5

Na twee weken is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerlingen. Verslag wordt uitgebracht aan het zorgteam/dossierhouder. Zijn de effecten positief: dan langzamerhand afbouwen. Zo niet: nieuw plan van aanpak opstellen, waarbij eventueel ook externe deskundigheid** ingeschakeld kan worden.

Indien er sprake is van herhaald pestgedrag worden de ouders van de pester in het bijzijn van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen in een gesprek op school (MT). Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld*.

* Denk aan: uitsluiting van vooral de situaties die zich in het bijzonder lenen voor pestgedrag. Daarbij kan gedacht worden aan: buiten spelen, overblijven, excursies, schoolreisjes en bibliotheekbezoek

** Denk aan: 1. SMW+ 2. CJG, 3. Jeugd GGZ, 4. Sova training etc..

Eventueel kan er besloten worden om een stap 6 te ondernemen:

Stap 6

Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem in de groep. Dit met name als er sprake is van een grote zwijgende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren. Dit gesprek wordt geleid door een directielid of het interne zorgteam. De leerkracht(en) van de groep zijn op deze avond aanwezig. Doel: informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden? Er zal ook gestimuleerd worden dat ouders onderling contact zoeken.

Stap 7

Deze stap volgt op stap 5. Het bestuur kan erbij betrokken worden. Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert en/of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem ook aan te pakken, kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen. Denk aan: isoleren van de pester of een tijdelijke uitsluiting van het bezoeken van de lessen van de school met een maximum van vijf dagen. Wij verwijzen hiervoor naar de procedure schorsing en verwijdering.

Pedagogische invulling als handvat van het pestprotocol

Formulieren en procedures leiden op zichzelf niet tot het verdwijnen van ongewenst pesten. Wel is het belangrijk om in zaken als pestgedrag duidelijk te monitoren hoe het verloop van een casus wordt behandeld, want er is veel tijd mee gemoeid en er zijn ook veel betrokkenen. Onderstaande tekst geeft concrete invullingen en handreikingen in het pedagogisch handelen vanuit de professionele schoolomgeving.

Hulp aan het gepeste kind

De begeleiding van het gepeste kind is van groot belang. Het kind is eenzaam en slachtoffer en heeft recht op professionele zorg vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaringen. Dit gebeurt onder andere door:

- Gesprekken met een vertrouwenspersoon (denk aan de smw-er of smw+). Bij het monitoren van ontwikkelingen is het van belang naast incidentele momenten ook vaste momenten van gesprek in te bouwen waarin het kind gevraagd wordt naar de gewenste vooruitgang. Het doel is tweeledig: zowel het signaleren van nieuwe prikkels als het verwerken van de eerdere ervaringen.
- Daarnaast is het optioneel een schriftelijke verwerking door het kind te laten maken. Het kind krijgt de beschikking over een “verwerkingsschriftje” dat op elk gekozen moment door het kind kan worden ingevuld in en buiten de reguliere schooltijd om. Het gaat hier om een vertrouwelijk instrument van kind en leerkracht. Het kind krijgt op die manier de gelegenheid de traumatische ervaringen van zich af te schrijven/tekenen.
- Medeleven tonen, luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest?
- Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat hij doet voor, tijdens en na het pesten.
- De leerling in laten zien, dat je op een andere manier kunt reageren. Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die de pester wil.
- Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.
- Nagaan welke oplossingen het kind zelf wil en weet.
- Sterke kanten van de leerling benadrukken.
- Belonen als de leerling zich anders/ beter opstelt.
- Praten met de ouders van het gepeste kind en de ouders van de pester (s).
- Inschakelen van hulp: sociale vaardigheidstrainingen, CJG, huisarts, SMW.

Hulp aan de pester

De pesters hebben ook recht op hulp, zij zijn niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daar onze professionele hulp bij nodig. Die hulp kan bestaan uit de volgende activiteiten:

- Een gesprek vanuit het protocol waarin ondubbelzinnig zal worden aangegeven welk gedrag niet geaccepteerd wordt op de school.
- Een duidelijke afspraak voor een vervolgesprek op termijn ongeacht de ontwikkelingen en welke straf er zal volgen indien het pestgedrag toch weer voorkomt.
- Praten: zoeken naar de oorzaak van het ruziemaken/ pesten (jaloezie, baas spelen, verveling, buitengesloten voelen).
- Laten inzien wat het effect is van het pestgedrag en excuses laten maken. Gevoelig maken voor hetgeen hij/zij aanricht bij het gepeste kind.
- In laten zien welke sterke/leuke kanten van het gepeste heeft.
- Belonen als er verbetering is. Straffen als het pesten doorgaat.
- De pester een “stop, eerst nadenken houding” leren. Leren beheersen van gedrag. Ander gedrag aanleren.
- Als het pestgedrag blijft voortduren, roept de school de hulp in van externen zoals de onderwijsbegeleidingsdienst, de jeugdgezondheidszorg of de lokale instelling voor jeugdhulpverlening.
- Indien dit alles niet leidt tot een verbetering zal de ouders geadviseerd worden te kijken naar een andere school voor hun kind.

Oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt

Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers

De zwijgende middengroep is van cruciaal belang in de aanpak van het probleem. Als de groep eenmaal in beweging is gebracht, hebben kinderen die pesten veel minder te vertellen. Deze middengroep is te mobiliseren, niet alleen door de leerkracht, maar ook door de ouders. Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

- Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen.
- Als een leraar met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam geen pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pester gaat het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.
- Via rollenspel het buitengesloten zijn aan den lijve ondervinden.
- Iets zeggen over pestgedrag is geen klikken! Het kan alleen helpen om het pesten op te lossen. Zo kan het ook besproken worden in de klas.

Hulp aan de ouders

...van het gepeste kind: Voor de ouders van het gepeste kind is het van belang dat de school ernst maakt met de aanpak van het pesten. Met de ouders van het gepeste kind zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind.

Adviezen:

- Bespreek pesten op school met de leerkracht of meldt bij het aanspreekpunt pesten.
- Maak duidelijk aan uw kind dat pesten bespreekbaar is en dat praten over pesten en gepest worden geen klikken is.
- Laat uw kind opschrijven wat het meemaakt als uw kind er moeilijk over kan praten.
- Vraag aan ouders van een vriendje of hun kind ooit iets vertelt over de sfeer in de klas en wie er wordt gepest op school.
- Maak duidelijk dat de schuld van het pesten niet bij uw kind ligt.
- Benadruk de positieve kanten van uw kind.
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt.

...van de pester: De ouders van de pesters moeten absoluut op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij hebben er recht op te weten dat hun kind in sociaal opzicht bepaald zorgwekkend gedrag vertoont dat dringend verbetering behoeft.

- Adviezen:
- Neem het probleem serieus.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Laat uw kind duidelijk voelen hoe het zou zijn als hij zelf wordt gepest.
- Maak duidelijk dat (verbaal\ fysiek) geweld nooit een oplossing is.

- Maak duidelijk dat deze manier van omgang met anderen onacceptabel is.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen.

...van de meelopers: De ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers moeten zich bij de leerkracht kunnen melden als zij van hun kind vernemen dat er een kind gepest wordt. Ook voor ouders moet een klimaat geschapen worden waarin het duidelijk is dat de school open staat voor dit soort meldingen. Ouders kunnen hun kinderen zeggen dat zij het verschrikkelijk vinden als kinderen elkaar pesten. Dat als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen. Indien het kind die stelling niet durft te nemen, het altijd aan de ouders of aan de leerkracht moet vertellen. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken. Ouders kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden.

Adviezen:

- Ga met uw kind praten over waarom het meeloopt.
- Vraag aan uw kind: hoe zou jij het vinden als je wordt gepest?
- Vraag aan uw kind wat hij gaat doen, als er wordt gepest.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen

Tips over cyberpesten:

- Computergebruik onder toezicht.
- Zet de computer ook eens uit. Leg de smartphone ook een weg.
- Bekijk de communicatie via de historie, kan ook bij de smartphone.
- Laat weten er voor uw kind te zijn.
- Laat weten dat pesten voor u ontoelaatbaar is.
- Leer uw kind om te negeren.
- Houd contact met school.
- Maak een profiel samen aan.

Publicaties/websites

www.pestweb.nl

Signaalkaart pesten: de 6 pest-alerts!

1 Let op vluchtgedrag

2 Kijk naar rol-vastheid

3 Let op signaalgedragingen

4 Er is geen schuldgevoel of verzoening

5 Het is fysiek grensoverschrijdend

6 Herhaald plagen is pesten

Tip

1 Weg met vooroordelen

Alle kinderen kunnen slachtoffer zijn van pesten, dus weg met vooroordelen dat alleen de kneusjes gepest worden. Ook de jongen die goed kan sporten of het meisje dat populair is, kan slachtoffer zijn van pesten.

Het standaardprofiel van een slachtoffer of dader bestaat niet!

2 Neem signalen serieus

Als kinderen aangeven dat ze gepest worden of wanneer ouders hiervan melding maken in school, neem deze signalen dan serieus. Ook al heb je het pesten niet kunnen waarnemen, het betekent niet dat er niet gepest wordt. Het is voor kinderen vaak lastig om toe te geven dat ze gepest worden, dus elk signaal moet serieus genomen worden. Bovendien kan pesten zo subtiel zijn dat slechts weinig leerlingen het waarnemen, daardoor kan het lijken dat het niet voorkomt.

3 Doe onderzoekjes en testjes

Kinderen weten vaak goed wie door wie gepest wordt in de klas. Je kunt kleine onderzoekjes en testjes doen om er achter te komen wat kinderen weten. Natuurlijk kan het beeld dat kinderen hebben vertekend zijn, maar het kan goede aanwijzingen bevatten.

Pestgedrag is vaak moeilijk te herkennen. Deze 6 'alerts' kunnen helpen om alert te zijn op pestgedrag. Het betekent overigens niet dat er niet gepest wordt als er op alle alerts negatief wordt geantwoord. Maar zelfs bij één positief antwoord is het tijd voor extra aandacht en misschien wel maatregelen.

Deze kaart is bedoeld om je te helpen om belangrijke signalen niet over het hoofd te zien.

Kinderen die gepest worden proberen vaak sociale groepen waarin ze het risico lopen om gepest te worden te vermijden. Deze vermindering noemen we vluchtgedrag.
Voorbeelden zijn: alléén spelen op het schoolplein, langdurig toiletbezoek of in de gang blijven hangen, vrijwillig extra taken doen als de school uit is of tijdens het speelkwartier.

1 Let op vluchtgedrag

Bij pesten heeft iedereen zijn vaste rol, dit in tegenstelling tot plagen. Als iets een plagerijtje lijkt, kijk dan eens of het altijd dezelfde is die plaagt en altijd dezelfde die moet incasseren. Bij pesten zien we ook altijd meelopers en omstanders. De pester staat meestal niet alleen, de gepeste wel.
Wees je ervan bewust dat pesten niet altijd uit grote gedragingen bestaat, soms is het een stemmetje imiteren of iemand nadoen, maar altijd in dezelfde rollen.

2 Kijk naar rol-vastheid

Kinderen die gepest worden, vertonen soms signaalgedrag. Dit kunnen onschuldige gedragingen zijn die aangeven dat er stress is: krabben, tics, vreemd praten, opeens druk met iets bezig zijn, dromen. Maar het kunnen ook ernstige signalen zijn zoals vaak ziek zijn, buikklachten of zelfbeschadiging (met een schaar in je arm snijden of jezelf opzettelijk verbranden).

3 Let op signaalgedragingen

Kinderen maken ruzie en vechten, dit hoort erbij, maar vaak hebben kinderen na afloop een schuldgevoel of zoeken ze naar een manier om te verzoenen. Elkaar voor een aantal dagen ontwijken kan ook een manier van verzoening zijn. Bij pesten zien we dat de pester meestal niet wil verzoenen en ook niet begrijpt waarom. Schuldgevoel ontbreekt omdat het slachtoffer het in zijn ogen verdient. Zie je dat kinderen conflicten hebben, maar geen toenadering zoeken dan is er misschien iets aan de hand.

4 Er is geen schuldgevoel of verzoening

Pesten is soms letterlijk fysiek grensoverschrijdend en als iemand te dicht in de buurt komt kan dat bedreigend zijn. Pesters gaan deze grens vaak subtiel over door het slachtoffer even te duwen in het langlopen terwijl ze boeken uitdelen, de weg te blokkeren, onder de tafel met de voeten tegen de stoel te duwen en soms door heel dicht op de ander te staan. Fysiek grensoverschrijdend kan ook op afstand door de ander aan te staren terwijl het slachtoffer alles doet om de blik te ontwijken.

5 Het is fysiek grensoverschrijdend

Vaak wordt negatief gedrag afgedaan als een plagerijtje. Als het een herhaling is dan gaat het duidelijk om pesten. Een plagerijtje is leuk als het eenmalig is. Herhaling kan ook voorkomen omdat niet één leerling een geintje uithaalt, maar meerdere leerlingen hetzelfde geintje uithalen met hetzelfde slachtoffer.
Heb je een geintje vaker gehoord: stop het!

6 Herhaald plagen is pesten

Radboud Universiteit

praktikon

Voor onze contactgegevens zie: www.pestkopapenkop.nl

Disclaimer: Deze kaart is slechts een hulpmiddel voor scholen en leerkrachten. De makers kunnen niet garanderen dat elke vorm van pesten hierdoor herkend of voorkomen wordt. De intentie is de professionaliteit van de leerkracht te ondersteunen en daarom kunnen de makers niet aansprakelijk gesteld worden voor de gevolgen van het gebruik van deze kaart.

Copyright Apemanagement® Eijsden en Praktikon, Nijmegen.

Deze kaart mag zonder toestemming gekopieerd en vermenigvuldigd worden mits met bronvermelding. De teksten en plaatjes mogen niet door derden voor commerciële doeleinden gebruikt worden.